

KOKAND STATE UNIVERSITY

WORLD OF PHILOLOGY

ISSN 2181-3620

SCIENTIFIC
JOURNAL

VOLUME 5 ISSUE 4
APRIL 2026

KOKAND

KOKAND STATE UNIVERSITY

WORLD OF PHILOLOGY

ISSN 2181-3620
SCIENTIFIC JOURNAL
VOLUME 5 ISSUE 4 / APRIL 2026

O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2024-yil 27-sentyabrdagi №361/5-sonli qaroriga asosan “World of Philology” ilmiy elektron jurnali Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etiladigan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Impakt faktor 4.121 (SJIF 2024)

KOKAND

Editor in chief

D.Sh.Khodjayeva, Rector of Kokand State University

Executive Editor

Sh.Pulatov, Vice-rector for Science and Innovations of Kokand State University

Editorial board

R.Turg'unboyev

Kokand State University, Associated Professor

M.Asqarova

Kokand State University, Associated Professor

Ximmatov Davlat Axatqulovich

Associated Professor

M.G'apurov

Higher School of Music and Arts n.a. Sh.Juraev, Associate Professor

Sh.Iskandarova

Fergana State University, Doctor of Philology, Professor

T.Matyokubova

Tashkent State University of Uzbek Language and Literature,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor

D.Nabieva

Andijan State University, Doctor of Philology, Professor

A.Ziyaev

Kokand State University, Doctor of Philology, Professor

D.Jamoliddinova

Kokand State University, Doctor of Philology,

Professor

I.Habibjonov

Doctor of philosophy (PhD) in philological sciences

X.Usmonova

Kokand State University, Candidate of Pedagogy, Associate

Professor

G.Khudoev

Uzbekistan State Institute of Arts and Culture, Doctor of philosophy

(PhD) in Art, Associate Professor

I.Madrahimov

Kokand State University, Doctor of Philology, Associate Professor

D.Hasanova

Kokand State University, Doctor of Philology, Associate Professor

T.Tashboltayeva

Doctor of Philosophy in Philology, Kokand State Pedagogical

Institute

B.Kodirov

Kokand State University, Doctor of Philosophy

B.Shamsiddinov

Kokand State University, Doctor of Philosophy

Z.Ernazarov

Kokand State University, Doctor of Philosophy in Biological

Sciences

Kh.Khanbabayev

Kokand State University, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

M.Hajiyeva

Kokand State University, Doctor of Philosophy in Pedagogical

Sciences

F.Mamatkulova

Kokand State University, Doctor of Philology, Associate Professor

O.Tukhtasinova

Kokand State University, Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor

B.Abdurahmonova

Kokand State University, Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor

M.Ergasheva

Kokand State University, Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor

G.Urazbayev

Karakalpak State University, Doctor of Philosophy in Philological

Sciences

Bosh muharrir

D.Sh.Xodjayeva, Qo'qon davlat universiteti Rektori

Mas'ul muharrir

Sh.Pulatov, Qo'qon davlat universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Tahririyat

R.Turg'unboyev

Qo'qon davlat universiteti, dotsent

M.Asqarova

Qo'qon davlat universiteti, dotsent

Ximmatov Davlat Axatqulovich

Dotsent

M.G'apurov

Sh.Jo'rayev nomidagi musiqa va san'at oliy maktabi, dotsent

Sh.Iskandarova

Farg'ona davlat universiteti, Filologiya fanlari doktori, Professor

T.Matyokubova

Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti, Filologiya

fanlari nomzodi, Dotsent

D.Nabiyeva

Andijon davlat universiteti, Filologiya fanlari doktori, Professor

A.Ziyayev

Qo'qon davlat universiteti, Filologiya fanlari doktori, Professor

D.Jamoliddinova

Qo'qon davlat universiteti, Filologiya fanlari doktori,

Professor

I.Habibjonov

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

X.Usmonova

Qo'qon davlat universiteti, Pedagogika fanlari nomzodi,

Dotsent

G' Xudoyev

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti, San'atshunoslik

bo'yicha falsafa doktori, Dotsent

I.Madrahimov

Qo'qon davlat universiteti, Filologiya fanlari doktori, dotsent

D.Hasanova

Qo'qon davlat universiteti, Filologiya fanlari doktori, dotsent

T.Tashboltayeva

Qo'qon davlat universiteti, Filologiya fanlari bo'yicha falsafa

doktori

B.Kodirov

Qo'qon davlat universiteti, Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori

B.Shamsiddinov

Qo'qon davlat universiteti, Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori

Z.Ernazarov

Qo'qon davlat universiteti, Biologiya fanlari bo'yicha falsafa

doktori

X.Xanbabayev

Qo'qon davlat universiteti, Pedagogika fanlari doktori, professor

M.Hojiyeva

Qo'qon davlat universiteti, Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa

doktori

F.Mamatkulova

Qo'qon davlat universiteti, Filologiya fanlari bo'yicha falsafa

doktori, dotsent

O.To'xtasinova

Qo'qon davlat universiteti, Filologiya fanlari nomzodi, dotsent

B.Abdurahmonova

Qo'qon davlat universiteti, Pedagogika fanlari nomzodi,

dotsent

M.Ergasheva

Qo'qon davlat universiteti, Filologiya fanlari nomzodi,

dotsent

G' Urazbayev

Qoraqalpoq davlat universiteti, Filologiya fanlari bo'yicha falsafa

doktori

TABLE OF CONTENTS / MUNDARIJA

1.	Karimova Mukarramxon Xalimovna, Botirova Mukarramxon Mo'ydinovna MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI MAKTABGA TAYYORLASHNING MAZMUNI VA AHAMIYATI	12
2.	Qodirova Barno Ibragimovna FILOLOGIK TERMINOLOGIYANING FANLARARO XUSUSIYATI	16
3.	Sobirova Muzayyana Ilhomjon qizi SUBSTANSIALLIK VA SUBSTANSIAL YONDASHUV	21
4.	Karimova Mukarramxon Xalimovna, Botirova Mukarramxon Mo'ydinovna RIVOJLANISHDA ORQADA QOLGAN BOLALAR PSIXOLOGIYASI	27
5.	Muslimjon Nasirov Maxsutali o'g'li BADIY MATNNING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI	31
6.	Avalova Zulayho Sheraliyevna, Qayumova Mohinur Murodullayevna, Muxammadiyev Umarali Sheraliyevich WAYS OF RENDERING CONCEPTUAL METAPHORS IN TRANSLATION	35
7.	Karimova Shaxloza Boyquzi qizi, Xudoyorov Davlatbek Dilshodbek o'g'li THE CONCEPT OF BROTHERHOOD: SEMANTIC FOUNDATIONS, HISTORICAL TRANSFORMATIONS, AND CONTEMPORARY SOCIOCULTURAL SIGNIFICANCE	40
8.	Sherg'oziyev Shuxrat Sheraliyevich "BOBURNOMA" MATNIDA QARSHI TOPONIMINING TARJIMA TALQINLARI VA LINGVOPRAGMATIK XUSUSIYATLARI	47
9.	Amonova Dilshoda Azamat qizi AN ANALYSIS OF MARRIAGE CRISIS IN GILLIAN FLYNN'S GONE GIRL	54
10.	Ibragimova Shaxnoza THE EFFECTIVENESS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	60
11.	Omonova Shakhodat Abdusalom qizi UYAT KONSEPTI INGLIZ VA O'ZBEK ADABIYOTIDA LINGVOKULTUROLOGIK VA LINGVOKOGNITIV JIHATDAN VERBALLASHUVI	64
12.	Rakhmatova Bahora Ibodulla qizi THE STUDY OF CRIMINAL CODE TEXTS IN LEGAL LINGUISTICS	68
13.	Saidqosimova Azizaxon INTEGRATING COMMUNICATIVE METHODS, PSYCHOLOGICAL FACTORS, AND INTERCULTURAL COMPETENCE IN EFL TEACHING: A COMPREHENSIVE STUDY	72
14.	Sobirova Dilafruz DIGITAL TECHNOLOGIES AND AI INTEGRATION IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	76
15.	Turdaliyeva Durdona Adhamovna CLASSIFICATION OF GODONYMS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES: LINGUOCULTURAL PERSPECTIVE	80
16.	Yazdonova Maxfuza Alisher qizi LINGUISTIC IMPERIALISM AND THE GLOBAL DOMINANCE OF THE ENGLISH LANGUAGE	85
17.	Abduqodirova Nigora Odiljon qizi MAHALLIY OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING KOMMUNIKATIV VAZIFALARI VA MANSABDOR SHAXSLAR FAOLIYATINI YORITISHNING HUQUQIY-ME'YORLARI	89
18.	Azimova Marjona Salim qizi THE PERSUASIVE POWER OF SARCASM IN POLITICAL COMMUNICATION	97

19.	Nabiqulov Haqqulbek Poziljon o'g'li INGLIZ TILIDAGI OB-HAVO FRAZEOLOGIZMLARINING PRAGMATIK FUNKSIYALARI VA NUTQDA QO'LLANILISHI	103
20.	Axmedova Marhabo Farhod qizi O'ZBEK TILINI O'QITISHDA DIALOGIK VA MONOLOGIK NUTQNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI	109
21.	Айнаходжаева Гулзейнет Абилхусеиновна ТЕРМИН КАК ОБЪЕКТ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ	114
22.	Азизова Азиза ОПЫТ И ПРОЯВЛЕНИЕ ОДИНОЧЕСТВА В РАССКАЗАХ «БЕГУЩИЙ ЗА ВЕТРОМ» И «ТЫСЯЧА СИЯЮЩИХ СОЛНЦЕВ»	120
23.	Akbarova Xolisxon Mahmudovna BADIY ASARDA MATEMATIK TERMINLARNING LINGVOPOETIK VAZIFALARI	127
24.	Askarov Abdurashid Murodjonovich ARAB BALOG'AT ILMINING XUSUSIYATLARI	131
25.	Бекдуалиева Айнур Кенжебаевна ДИАЛЕКТИЗМ КАК ЛИНГВИСТИЧЕСКОЕ ПОНЯТИЕ	139
26.	Beknazarova Malika Nazir qizi RADIOJURNALISTIKA VA RADIO AXBOROTLARINING LINGVISTIK MEZONLARI	146
27.	Mahmudova Sevaraxon “BIBIXONIM QISSASI”DA AYOL OBRAZI VA UNING BADIY ESTETIK TALQINI	153
28.	Boboqulova Uljon Suvonovna SHARQ VA G'ARB QIYOSI	157
29.	Abdimurodov Doston Dilmurod o'g'li, Bozorova Shaxzoda Nurali qizi INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI PAREMIOLOGIK BIRLIKLAR ASOSIDA LINGVOKULTUROLOGIK KODNI FAOLLASHTIRISH ORQALI KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATION MECHANISMLARI	162
30.	Karimova Nigora Maratovna “TIME” AND “PLACE” IN RUSSIAN LITERATURE	171
31.	Dedaxanova Muazzam Altmishbayevna JINOIY NUTQDA IRONIYANING PRAGMATIK XUSUSIYATI	176
32.	Imomov Elyor Abdikarimovich DEVELOPMENT AND STABILIZATION PROCESSES OF PROFESSIONAL LEXICON IN MODERN ENGLISH	181
33.	Turdiyeva Dilnoza Latifjonovna KO'MAKCHILAR VA ULARNING TURLARI	187
34.	Imomov Elyor Abdikarimovich DISCURSIVE USE OF PROFESSIONAL TERMS: FUNCTIONAL-SEMANTIC AND CULTURAL ASPECTS	192
35.	Rajabov Elshod Erkinovich “ILTIFOT” NUTQIY AKTINING BADIY MATNDA VOQELANISHINING FREYD MODELI TAHLILI	197
36.	Шевцова О.В. ДЕРИВАТОЛОГИЯ КАК ОДНО ИЗ НАПРАВЛЕНИЙ В РОССИЙСКОЙ И ЗАПАДНОЙ (АНГЛО-АМЕРИКАНСКОЙ) ЛИНГВИСТИКЕ: ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЕ АНАЛОГИИ	204
37.	Zakirova Sohiba Abdusaliyevna NEMIS TILINI IKKINCHI CHET TILI SIFATIDA O'QITISHDA KOMPENSATOR KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	212

38.	Aslonova Gulkhayo Marat kizi CONCEPTUAL AND FIGURATIVE STRUCTURE OF THE CONCEPT OF “UGLINESS”	218
39.	Hojiyeva Marjona To‘lqinovna STRUCTURAL-PRAGMATIC REALIZATION OF PROHIBITIVE SPEECH ACTS IN Roald DAHL’S SHORT STORIES “LAMB TO THE SLAUGHTER,” “THE LANDLADY,” AND “POISON”	225
40.	Eshqorayev Esan Aburaxmatovich INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARI IJTIMOIIY TARMOQ LEKSIKASIDA O‘Z VA O‘ZLASHMA QATLAM	230
41.	Abduqodirova Nilufar Abdulxakim qizi XXI ASR INGLIZ ROMANLARIDA MADANIY KODLAR VA ULARNING O‘ZBEK TILIGA TARJIMASI: STILISTIK VA SEMANTIK TAHLIL (KAZUO ISHIGURONING NEVER LET ME GO ASARI MISOLIDA)	240
42.	Shamsieva Aziza Ashraf kizi IMPLICITY IN TITLES AND METHODS OF RENDERING IN ENGLISH AND UZBEK PRESS MATERIALS	246
43.	Shermatova Yulduzxon Erkaboy qizi ISAJON SULTON HIKOYALARIDAGI METAFORALARNING LINGVOPOETIK TALQINI	251
44.	Хакимов Мухаммадали, Maffei Sabrina СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ГЕНДЕРНО- ИНКЛЮЗИВНЫХ ФОРМ В ИТАЛЬЯНСКОМ ЯЗЫКЕ	256
45.	Н.И.Жабборова ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ ГЕНДЕРНО- ВЕЖЛИВОЙ ЭВФЕМИСТИЧЕСКОЙ ЛЕКСИКИ В РУССКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ	266
46.	Н.И.Жабборова ВЫДЕЛЕНИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ГЕНДЕРНО- ВЕЖЛИВОЙ ЭВФЕМИЗАЦИИ ДЛЯ ЗАМЕНЫ ТАБУ	275
47.	Jumayev Elmurod Bekpulatovich INSON KONSEPTLI FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR	282
48.	Yoqubova Nasiba Rasuljon qizi FYODOR DOSTOEVSKIYNING “TELBA” ROMANIDA BADIY PORTRET VA QAHRAMONLAR RUHIYATINING OCHILISHI (KNYAZ MISHKIN VA PARFEN ROGOJIN OBRAZLARI MISOLIDA)	287
49.	Kushmanov Jasur Baxodirovich, Bekmetova Dilnur Quдрat qizi BADIY MATN TARJIMASIDA SEMANTIK TRANSFORMATSIYALAR VA ESTETIK TA’SIR	292
50.	Lola Rashidova Faxriddin qizi VIRTUAL VA KENGAYTIRILGAN REALLIK TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA LINGVISTIK KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH	297
51.	Luqmonova Ruxsora Habibullo qizi ZAMONAVIY SHE’RIYATDA ONA OBRAZINING BADIY TALQINI (SIROJIDDIN SAYYID, USMON AZIM, YO‘LDOSH ESHBEK IJODI MISOLIDA)	302
52.	Shermatova Veneraxon Muxtoraliyevna, Madgafurova Dilfuza Oxunovna MAKTABGACHA TA’LIMDA ILK KASBGA YO‘NALTIRISHNING INNOVATION MODEL	308
53.	Madiyoro Madinabonu Azimboy qizi TARJIMADA REALIA VA MADANIY ADEKVATLIK	314
54.	Maxmudova Umida Solijon qizi JAVLON JOVLIYEVNING “QO‘RQMA” ROMANIDA VATANPARVARLIK G‘OYASINING BADIY TALQINI	321

55.	Latipov Bobur Baxromovich O‘ZBEK TILIDAGI LUG‘ATLARIDA KINOYA IFODALOVCHI BIRLIKLARNING BERILISHI	326
56.	Normatova Durdonaxon Po‘latjon qizi “RAVSHAN” DOSTONI DISKURSIDA RANG BIRLIKLARINING LINGVOKULTUROLOGIK TALQINI	332
57.	Matyoqubova Laylo RASMIY-IDORAVIY USLUB VA HUJJATCHILIK TILINING LINGVISTIK FUNKTSIONAL TAHLILI	336
58.	Jumayev Orifjon Qilichboyevich ANTROPONIMLASHGAN BIRLIKLARNING STILISTIK XUSUSIYATLARI	340
59.	Iskandarova Sharifa Madaliyevna, Jo‘rayeva Ramziya Abduraximovna MUQIMIY SHE‘RIYATIDA QO‘LLANGAN GRAMMATIK SHAKLLARNING MO‘TADILLASHUVI HAMDA VARIANTLASHUVI	345
60.	Xasanova Zulfiraxon ADABIYOT DARSLARIDA ALISHER NAVOIY RUBOIYLARINI O‘RGANISH ORQALI O‘QUVCHILARNING TARIXIY-MADANIY TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISH (6-SINF ADABIYOT DARSLARI MISOLIDA)	353
61.	M.Ergashova MORFEMIK SATHDA LOKALLIK	358
62.	Rahmonova Gulhayo Khalilovna TRANSLATION METHODS AND STRATEGIES IN RENDERING UZBEK LITERARY TEXTS INTO ENGLISH: A CASE STUDY OF “BOQIY DARBADAR” AND ITS TRANSLATION “ETERNAL WANDERER”	362
63.	Azimova Dilobarxon Berdiali qizi THE INTERTWINED DYNAMICS OF GRADATION AND INTENSIFICATION: A LINGUISTIC EXPLORATION	365
64.	Abduvoitov Ravshanbek Alijonovich INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA MATEMATIK TERMINLARNING ANTROPOTSENTRIK TADQIQI	371
65.	Ibaydullayeva Dilorom Ma‘rufjanovna METAFORANING LINGVISTIK MOHIYATI VA O‘ZBEK HAMDA INGLIZ TILLARIDAGI O‘RNI	376
66.	Abdurahmonova Barno Muhammadjonovna MUQIMIYNING “YAKKA BU FARG‘ONADA” G‘AZALI TAHLILI	380
67.	Ne‘matullayev Jaloliddin Ortiq o‘g‘li MYTHOLOGICAL ELEMENTS IN ENGLISH AND UZBEK EPICS AND THEIR FUNCTIONS	384
68.	Axmedova Niluzar Akmalovna RUHIY HOLATNI IFODALOVCHI BIRLIKLAR O‘ZBEK-INGLIZ TARJIMASIDA EKVIVALENTLIK, KONNOTATIVLIK VA LEKSIK TRANSFORMATSIYA MUAMMOLARI	388
69.	Usarova Nilufar Yakubovna, Solijonova Malikabonu Baxodirovna COMPARATIVE TYPOLOGICAL ANALYSIS OF HEROIC PARADIGMS IN UZBEK AND ENGLISH SAGAS	395
70.	Nuriddinova Khurshidakhon Akhmadkhon kizi COLLABORATIVE AND INTERACTIVE APPROACHES IN DEVELOPING ACADEMIC WRITING COMPETENCE AMONG UNIVERSITY EFL LEARNERS	402
71.	Marvarid Xudoynazarova Bahodir qizi, G.F.Atabayeva O‘LMAS UMARBEOVNING “QIYOMAT QARZ” HIKOYASIDA INSONIYLIK TALQINI	408
72.	Holikova Laylo Fakhriddinovna A STRUCTURAL-FUNCTIONAL MODEL FOR DEVELOPING STUDENTS’ PROFESSIONAL COMPETENCE IN THE MODERN HIGHER EDUCATION ECOSYSTEM	413

73.	Otaboyeva Mazmuna Rakhimovna, Rustamova Mohinabonu Sherzod qizi A COMPARATIVE ANALYSIS OF POLITENESS STRATEGIES AND SPEECH ACTS IN ENGLISH AND UZBEK	417
74.	Amirova Zohida Oripovna ROMANTIC IDEA AND ITS POETIC REALIZATION IN AMERICAN LITERATURE (IN THE CASE OF F. SCOTT FITZGERALD)	424
75.	Салихова Малика Бахтиер кизи ГАРМОНИЗАЦИЯ РУССКО-АНГЛИЙСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ В ОБЛАСТИ СТРОИТЕЛЬСТВА МОСТОВ В КОНТЕКСТЕ ИНИЦИАТИВЫ «ОДИН ПОЯС - ОДИН ПУТЬ»	428
76.	Saxibova Dirlabo Ergashevna O‘ZBEK LISONIY MADANIYATIDA “MEHMONDO‘STLIK” LEKSIK BIRLIGINING LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI	432
77.	Umirova Zamira Abduhamid qizi, Gulomov Behruz Gaybulla o‘g‘li BORROWING AND ADAPTATION OF ENGLISH TERMS IN THE UZBEK HIGHER EDUCATION SYSTEM	437
78.	Intizo Umarova INTERTEXTUALITY OF THE LITERARY TEXT	442
79.	Husenova Dildorakhon Visolidin kizi THEORETICAL VIEWS ON ENGLISH AND UZBEK PROVERBS	446
80.	Xalilova Nilufarxon Bahromovna QO‘QON XONLIGI HUKMDORLARI ISM VA LAQABLARINING LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI	453
81.	Xaydarova Mohidilxon Xamidullo qizi O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA HAQORAT KONSEPTIGA KOGNITIV YONDASHUV	466
82.	Abdimurodov Doston Dilmurod o‘g‘li, Ochilova Sevinch Nizom qizi THE ROLE OF LEARNING STYLES AND MOTIVATION IN ACTIVATING LINGUOCULTURAL CODES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES THROUGH PAREMIOLOGICAL UNITS (BASED ON ENGLISH AND UZBEK)	474
83.	Raximova Shoirat Atabekovna OLAMNING LISONIY MANZARASIDA ADAD TUSHUNCHASINING KONSEPTUAL-SEMIOTIK TALQINI	483
84.	Yunusov Abdushukur Nazirjonovich ONA TILI DARSLIKLARIDAGI TERMINLARNING MA’NO VA MAVZUVIY GURUHLARI, TUZILISHI VA YASALISHI, TARAQQIYOTI VA BOYISH MANBALARI	488
85.	O‘rozova Nigora Toshmurodovna JEK LONDONNING “MARTIN IDEN” ASARIDA FRAZEOLOGIZMLAR ORQALI IFODALANGAN KOGNITIV KONSEPTLAR	494
86.	Yusupova Nargiza Qo‘ziboyevna O‘ZBEKISTONDA SAYOHAT JURNALISTIKASI: SHAKLLANISHI, XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	498
87.	Askarova Maftuna MULTI-FUNCTIONS OF THE PRINCIPLE OF LANGUAGE ECONOMY IN LITERARY DISCOURSE	505
88.	Qodirova Shahnoza Xalil qizi RAQAMLI DISKURSDAGI PARALINGVISTIK VOSITALARNING AMALIY KO‘RINISHLARI	510
89.	Qudratova Shaxnoza Qodirovna MECHANISMS OF REFLECTING NATIONAL IDENTITY IN ADVERTISING	516
90.	Rajabova Nazokat Shavkatovna ANALYSIS OF PROVERBS WITH ANTONYMIC (OPPOSITE) MEANINGS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	521

91.	Raximova Mushtariybonu Ulug‘bek qizi FURQAT IJODINING JANR XUSUSIYATLARI VA MAVZULAR KO‘LAMI	530
92.	Yuldashev Salakhiddin Azamovich BO‘LAJAK TARJIMONLARNING LINGVOMADANIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-PEDAGOGIK ASOSLARI	534
93.	Safarova Ziyoda Muxammad qizi XURSHID DO‘STMUHAMMAD IJODIDA SHAXS OBRAZI (MIRKOMIL MIRMO‘MINBOYEV HAQIDAGI ASARLAR MISOLIDA)	542
94.	Sanokulova Marjona Avaz qizi SINXRON TARJIMA PARALINGVISTIK VOSITALARNING TARJIMAGA TA‘SIRI	549
95.	Shakhzoda Izzatillayevna Jurayeva RE-EVALUATING LITERARY EQUIVALENCE: THE ROLE OF PROMPT ENGINEERING IN DIGITAL LITERARY TRANSLATION	556
96.	Sadikova Shirin Baxtiyorovna ALISHER NAVOIY IJODIDA AYOL OBRAZI	567
97.	Toshkhujaeva Shirinkhon Bakhodirxon qizi JAMOATCHILIK BILAN ALOQALARNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA ULARNING XUSUSIY OLIY TA‘LIM OMMAVIYLASHUVIDAGI O‘RNI	573
98.	Yoqutxon Raxmonqulova INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI SOMATIK KOMPONENTLI TOPISHMOQLARNING CHOG‘ISHTIRMA-STATISTIK TAHLILI	580
99.	Nilufar Tashbayeva NAVOIY VILOYATIDA “LACHAK BANDON” MAROSIMIDA AN‘ANA, RAMZ VA IJRO TARTIBI	588
100.	Ziyoda Axmedova THE IMPACT OF GAME-BASED AND INTERACTIVE METHODS ON STUDENT MOTIVATION IN ENGLISH LANGUAGE LESSONS	592
101.	Ali Kaljanov THE SEMANTIC RESOURCES OF THE CONTEXT WHEN DEFINING HOMONYMS IN THE MODERN KARAKALPAK LANGUAGE	598
102.	Olmossarida Aliyeva TIL SIYOSATI VA ADABIY TIL TARAQQIYOTIDA SOFLIK MASALASI	604
103.	Ganiyeva Shodiya Azizovna, Erkaboyeva Feruza Muzaffar qizi SHAHODAT ISAXONOVA ASARLARIDA QO‘LLANGAN FRAZEOLGIK BIRLIKLARDA XALQ RUHIYATINING AKS ETISHI	612
104.	Hasanova Dilfuza Odilovna, Nomonova Gulnoza G‘anijon qizi FARG‘ONA TOPONIMLARINING MORFOLOGIK TUZILISHI, TAHLILI VA TASNIFI	616
105.	Atashikova Nilufar Anarmatovna QIYOSIY TILSHUNOSLIKDA O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA FRAZEOLGIK BIRLIKLARNING MILLIY-MADANIY XUSUSIYATLARI	622
106.	Matkarimova Salomat IRFONII MA‘NO IFODASIDAGI O‘ZIGA XOSLIKLAR	628
107.	Ravshan Saidov Tursunovich COGNITIVE FOUNDATIONS OF THE PROCESS OF READING LITERARY TEXTS	637
108.	Muxtorjon Baxtiyarov, Fotimaxon Baxtiyarova RAQAMLI KOMMUNIKATSIYADA PRAGMATIKA: ZAMONAVIY LINGVISTIK TAHLIL (O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARI MISOLIDA)	641
109.	G.A.Usenova THE LINGUOCULTURAL ENCODING OF COMPARISON: TOWARD A UNIFIED THEORETICAL DEFINITION	648
110.	Fattohov Xolmuhammad Xayrullayevich ISLOM ONOMASTIKASIDA KUNYA VA LAQABNING FUNKSIONAL O‘RNI	655

111.	Yarashova Madina Lutfulla qizi RAQAMLI DAVRDA OAV MANIPULYATSIYASI: IJTIMOYIY TARMOQLAR ORQALI AUDITORIYANI BOSHQARISH USULLARI	661
112.	Rajavaliyev Boburjon Dilshodjon o'g'li YASSAVIYLIK ADABIY AN'ANASIDA BARMOQ SHE'R TIZIMI THE SYLLABIC VERSE SYSTEM IN THE YASSAVI LITERARY TRADITION	667
113.	Mirzayeva Yulduz PHRASEOLOGICAL UNITS AS CARRIERS OF CULTURAL VALUES: A COMPARATIVE STUDY OF ENGLISH AND UZBEK	677
114.	Dilshoda Toshpulatova ZAMONAVIY QISSACHILIKDA XAT (LUQMON BO'RIXONNING "SIRLI MUALLIM" QISSASI ASOSIDA)	681
115.	Altayeva Aziza Dadxabekovna ZAMONAVIY XITOY TILIDA FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING SEMANTIK VA PRAGMATIK XUSUSIYATLARI	687
116.	Zohidov Sarvarbek Husanboy o'g'li COMPARATIVE ANALYSIS OF SYNTACTIC AND PROSODIC FEATURES IN SPONTANEOUS SPEECH IN ENGLISH AND UZBEK	693
117.	Утешова Зерне Хурметуллаевна, Изильева Айгуль Изильевна МНОГОЗНАЧНОСТЬ СЛОВ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ: ПРОИСХОЖДЕНИЕ И СОВРЕМЕННОЕ УПОТРЕБЛЕНИЕ	701
118.	Achilova Sohiba Xamidovna MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARDA JISMONIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	707
119.	Ачилова Сохиба Хамидовна ФИЗИЧЕСКИЕ КАЧЕСТВА, РАЗВИВАЕМЫЕ У ДЕТЕЙ В ПРОЦЕССЕ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ	712
120.	Эсанов Уктам Джаббарович ГЕНДЕРНАЯ МАРКИРОВАННОСТЬ ЛЕКСИКИ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ: ДИАХРОНИЧЕСКИЙ И СИНХРОНИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	719
121.	A.Ziyayev INGLIZ TILIDA PARALINGVISTIK VOSITALARNING MILLIY-MADANIY XUSUSIYATLARI	724
122.	Собирова Маржона Содикжон кизи, Нажмиддинов Фазлиддин Насриддинович ВОПРОСЫ ЛОГИЧЕСКОГО И ГРАММАТИЧЕСКОГО АСПЕКТА ЯЗЫКА	732
123.	Absalomova Azima A'zamjonovna, F.A.Burxonova MAVZU VA G'OYA TUSHUNCHASINING NAZARIY ASOSLARI	736
124.	Саидакбарова Мукаддас Мухаммадрахимовна, Асқарова Муножат МАҚСУДА ЭГАМБЕРДИЕВА ИЖОДИДА РУҲИЙ КЕЧИНМАЛАР ТАЛҚИНИ ("КЕЧИККАН МАКТУБЛАР" ТЎПЛАМИ МИСОЛИДА)	744
125.	Исмаилова Хурлиман Нажиматдиновна, Нурболова Асем Нурболовна ОСНОВНЫЕ ИДЕИ ФИЛОСОФИИ А.П.ПЛАТОНА	751
126.	Ибайдуллаева Махлиё Мухаммадамин кизи ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ДИСКУРС В УЗБЕКСКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ	759
127.	Салахова Эльза Загировна СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИХ ТРАНСФОРМАЦИЙ ПРИ ПЕРЕВОДЕ С АНГЛИЙСКОГО НА РУССКИЙ ЯЗЫК	763
128.	Leyla Kholmuradova NATIONAL AND CULTURAL PHENOMENON IN PHRASEOLOGY	768
129.	Aynur Ibodullaevna Suyarova THE ARCHITECT OF WORDS A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF SHARAF RASHIDOV'S PUBLICISTIC LEGACY	774

130.	Облокулова Мастура Мизробовна НЕЛИЧНЫЕ ФОРМЫ ГЛАГОЛА В КОНЦЕПТУАЛЬНОМ АСПЕКТЕ	781
131.	Таджибаева Олтиной Касымовна РОЛЬ ЭПИЧЕСКОЙ НАСЛЕДИИ В ТЕАТРАЛЬНОМ ИСКУССТВЕ	786
132.	Қодирова Муҳайёхон Солиевна, Жўраева Гулчеҳра Бекмуродовна ФУРҚАТ ВА ИБРОҲИМ ДАВРОННИНГ ФЕЛЬЕТОНЧИЛИҚДАГИ ЎРНИ	790
133.	Liu Likun CLASSIFICATION AND CHARACTERISTICS OF MODERN CHINESE COLOR WORDS	797
134.	Madrahimov Ilhomjon Sobirovich, Abdulhamidova Zamona Murzohamedovna LUQMON BO‘RIXON «JAZIRAMADAGI ODAMLAR» ROMANINING FONOSTILISTIK TADQIQI	803
135.	Xasanov Akbarjon Abdurashidovich ANTONIM JUFTLIKLARDA SEMANTIK ASIMMETRIYA MASALASI	808
136.	Ziyayev Lazizjon Avazjon o‘gli DEINTENSIFIKATSIYA KATEGORIYASINING LINGVISTIK TABIATI VA NAZARIY ASOSLARI	815

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI MAKTABGA TAYYORLASHNING MAZMUNI VA AHAMIYATI

<https://doi.org/10.70728/phil.v05.i04.001>

Karimova Mukarramxon Xalimovna
karimovamukarramxon209@gmail.com
Botirova Mukarramxon Mo'ydinovna
Qo'qon davlat universiteti

Annotatsiya: Maktabga tayyorgarlik tushunchasi va uning ahamiyati yoritiladi. Maktabga tayyorgarlik - bu bolani maktab ta'limiga muvaffaqiyatli moslashtirishga qaratilgan murakkab pedagogik va psixologik jarayon bo'lib, u bolaning aqliy, jismoniy, nutqiy va ijtimoiy rivojlanishini o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: maktabga tayyorgarlik, maktabgacha ta'lim, bola rivojlanishi, ijtimoiy moslashuv, aqliy rivojlanish, nutq o'sishi, psixologik tayyorgarlik, o'quv faoliyati, pedagogik jarayon, kompetensiya

CONTENT AND IMPORTANCE OF PRESCHOOL CHILDREN'S PREPARATION FOR SCHOOL

Karimova Mukarramkhon Khalimovna
karimovamukarramxon209@gmail.com
Botirova Mukarramkhon Mo'ydinovna
Kokand State University

Abstract: This topic covers the concept and importance of school readiness. School readiness is a complex pedagogical and psychological process aimed at successfully adapting a child to school education. It includes intellectual, physical, speech, and social development.

Keywords: school readiness, preschool education, child development, social adaptation, cognitive development, speech development, psychological readiness, learning activity, pedagogical process, competence

Maktabga tayyorgarlik - bu bolaning maktabdagi o'qish va ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslashish qobiliyatini belgilovchi umumiy rivojlanish darajasi hisoblanadi. Bu tushuncha bolalarning kognitiv (tafakkur, diqqat, xotira), hissiy (emotsional barqarorlik), ijtimoiy (moslashuv, guruh bilan munosabat) va jismoniy (motorika, sog'liq) jihatlarini o'z ichiga oladi.

ALISHER NAVOIY IJODIDA AYOL OBRAZI

<https://doi.org/10.70728/phil.v05.i04.096>

Sadikova Shirin Baxtiyorovna
TDSHU

Annotatsiya: Ushbu maqolada buyuk shoir va mutafakkir Alisher Navoiy ijodidagi ayol obrazlari tahlil qilinadi. Navoiy asarlarida ayol nafaqat muhabbat va go‘zallik timsoli sifatida, balki hukmdorlik, ma’naviy poklik, vatanparvarlik va ijtimoiy faollik ramzi sifatida tasvirlangan. Maqolada ayol obrazlarining o‘rganilganlik darajasi ko‘rib chiqiladi, asosiy qismda "Xamsa" dostonlari va boshqa asarlardagi misollar orqali tahlil va natijalar keltiriladi. Shuningdek, Tadqiqot natijasida Navoiy gumanistik qarashlari ayol obrazlari orqali zamonaviy jamiyat uchun ham dolzarbligi ko‘rsatiladi.

Kalit so‘zlar: Alisher Navoiy, ayol obrazi, hukmdor ayollar, muhabbat timsoli, ma’naviy poklik, ijtimoiy faollik,, “Xamsa”, gumanizm, o‘zbek adabiyoti

THE IMAGE OF A WOMAN IN THE WORK OF ALISHER NAVOI

Sadikova Shirin Bakhtiyorovna
TUOS

Abstract: This article analyzes the images of women in the work of the great poet and thinker Alisher Navoi. In Navoi's works, a woman is depicted not only as a symbol of love and beauty, but also as a symbol of power, spiritual purity, patriotism and social activity. The article considers the level of study of female images, and in the main part, the analysis and results are presented using examples from the epic "Khamsa" and other works. Also, the relevance of Navoi's humanistic views for modern society through female images is shown as a result of the research.

Keywords: Alisher Navoi, image of a woman, ruling women, symbol of love, spiritual purity, social activity,, "Khamsa", humanism, Uzbek literature

Kirish

Alisher Navoiy (1441-1501) - o‘zbek adabiyotining asoschisi, buyuk mutafakkir va davlat arbobi bo‘lib, uning ijodi nafaqat Sharq adabiyotida, balki jahon madaniyatida muhim o‘rin egallaydi. Navoiy asarlarida ayol obrazi markaziy mavzulardan biri bo‘lib, shoir o‘z davri uchun ilg‘or qarashlarni ifodalagan. Ayol nafaqat jismoniy go‘zallik, balki aql-idrok, hukmdorlik va ma’naviy yuksaklik timsoli

sifatida tasvirlangan. Bu mavzu o'zbek adabiyotshunosligida keng o'rganilgan bo'lsa-da, ayol obrazlarining aks etishi va ta'siri masalasiga kamroq e'tibor qaratilgan¹.

Navoiy g'azallarida ayol ko'pincha ideal go'zallik va ishq manbai sifatida, ammo ko'pincha qattiqqo'l va beparvo holda tasvirlanadi. Bu mumtoz sharq lirikasining an'anaviy uslubi:

*Ko'zlarimdan oqar yosh, yuzlarimdan oqar qon,
Dilbarimning ko'zlariga qon to'kib o'tar o'zim*².

Alisher Navoiy ijodi o'zbek va turkiy adabiyot tarixida yuksak badiiy-estetik tafakkur namunasi sifatida alohida o'rin egallaydi. Uning asarlarida inson, jamiyat, axloq, muhabbat va komillik masalalari teran falsafiy hamda badiiy talqinda ifoda etilgan. Shu jihatdan Navoiy merosida ayol obrazi ham o'ziga xos mazmun va shakl kasb etadi. Shoir ayol siymosini nafaqat muhabbat timsoli sifatida, balki ma'naviy poklik, sadoqat, aql-idrok va komillik ramzi darajasida talqin etadi.

*Ey Navoiy, agar yor ko'z ochsa bir lahza,
Jahon bo'ylab o't olov bo'lib ketar har dam.*

Yorning go'zalligi va jozibasi butun olamni yoqib yuboradigan darajada tasvirlanadi. Bu yerda ayol - jahonni o'zgartiruvchi qudrat ramzi.

Navoiy ijodida ayol obrazi turli janr va asarlarda xilma-xil ko'rinishda namoyon bo'ladi. Uning dostonlarida, g'azallarida hamda didaktik asarlarida ayol siymosi ideal ma'shuqa, donishmand ayol, sadoqatli yor yoki ramziy ma'no kasb etgan timsol sifatida tasvirlanadi. Bu obrazlar orqali shoir nafaqat estetik maqsadni, balki muayyan axloqiy-ijtimoiy g'oyalarni ham ilgari suradi.

*Orazin yopqoch, ko'zumdin sochilur har lahza yosh,
Bo'ylakim, paydo bo'lur yulduz, nihon bo'lg'ach quyosh.
Ey Navoiy, agar yor ko'z ochsa bir lahza,
Jahon bo'ylab o't olov bo'lib ketar har dam*³...

Ayol (yor) obrazi - yuzini yopgan dilbar orqali tasvirlanadi: go'zalligi quyoshdek kuchli, yopilsa yulduzlar (yosh) paydo bo'ladi. Bu Shirinning jozibasi va Fitnaning aql-zakovatini ifodalaydi - bir nazar bilan olamni "olov"ga aylantiruvchi mustaqil ayol. G'azal ayolni nafaqat go'zal, balki jahonni o'zgartiruvchi qudrat sifatida ko'rsatadi (epik asarlardagi ayollarning kurashuvchi tabiati). Tahlilda badiiy san'atlar (tashbeh, mubolag'a) orqali Navoiy ayolni inson kamolotining ramzi qiladi - jabr va najot birlashgan ideal timsol.

Mazkur tadqiqotning maqsadi - Navoiy asarlarida yaratilgan ayol obrazlarini tizimli ravishda tahlil qilish, ularning badiiy-falsafiy mohiyatini ochib berish hamda

¹ Yusupova, D. (2013). O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi (Alisher Navoiy davri). Toshkent: Akademnashr.

² Alisher Navoiy. Xazoyin ul-maoniy. IV tom. -Toshkent: Fan, 1960

³ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to'plami. 20 tomlik. 3-jild. Xazoyin ul-maoniy: G'aroyib us-sig'ar. T.: "Fan", 1988

turli janrlardagi talqinlarini o‘zaro qiyoslashdan iborat. Tadqiqotda adabiy-tahliliy, qiyosiy-tipologik va tarixiy yondashuvlardan foydalaniladi.

Asosiy qism

Navoiy g‘azallarida ayol obrazi, avvalo, ma’shuqa timsolida namoyon bo‘ladi. Biroq bu ma’shuqa oddiy dunyoviy go‘zallik timsoli emas. U ko‘pincha ilohiy go‘zallik, komillik va ma’naviy yuksaklikning ramziy ifodasidir. Shoir tasvirida yorning husni tashqi ko‘rinish bilangina chegaralanmaydi; uning nigohi, so‘zi, xulqi va va‘dasiga sadoqati ham badiiy tasvir markaziga qo‘yiladi.

“Qaro ko‘zum”: Qaro ko‘zum, kelu mardumlug‘ emdi fan qilg‘il,

Ko‘zum qarosida mardum kibi vatan qilg‘il.

Yuzung guliga ko‘ngul ravzasin yasa gulshan,

Qading niholig‘a jon gulshanin chaman qilg‘il⁴...

Bu g‘azalda ayol obrazi - qaro ko‘zli dilbar (ma’shuqa) orqali tasvirlanadi. Ko‘z - “mardum” (qarachi) ramzi bilan oshiqni o‘ziga “vatan” qilishga chaqiriladi. Ayol go‘zalligi gul va sarv (niholi) bilan qiyoslanadi - nozik, jozibali, lekin “it” (oshiq)ni jabr bilan bog‘laydi. Bu Shirin yoki Laylining sadoqatli, ammo mustaqil tabiatini aks ettiradi: oshiqni azobga solsa ham, uning go‘zalligi najot manbai. G‘azal ishqning ikki tomonini (baxt va jabr) chuqur ochib, Navoiyning insonparvarlik g‘oyasini - ayolni komil shaxs sifatida ulug‘lashini ko‘rsatadi. Mumtoz sharq lirikasida bu - ayolning qudrati va sadoqat talabi ramzi.

Navoiy ma’shuqani ko‘pincha quyosh, oy, gul, pari kabi tashbehlar orqali ulug‘laydi. Bu o‘xshatishlar ayolning nafaqat jismoniy go‘zalligini, balki ruhiy pokligini ham ifodalaydi. Ayrim g‘azallarda esa yor bevafo, jafakor sifatida tasvirlanib, oshiqning iztiroblari fonida ayol obrazi dramatik tus oladi. Shu tariqa ayol siymosi bir yoqlama emas, balki murakkab psixologik qatlamlarga ega holda gavdalanadi.

Ey sabo, holim borib sarvi xiromonimg‘a ayt,

Yig‘larimning shiddatin gulbargi xandonimg‘a ayt.

Buki aning ahd-u paymonig‘a men o‘lsam dag‘i,

Yaxshi fursat topsang, ul bad ahd-u paymonimg‘a ayt...

(Buki qilmisham jahon-u jonni aning sadqasi,

Yuz tuman jon-u jahondan yaxshi janonimg‘a ayt)⁵.

Ayol obrazi bu yerda sarvi xiromon (qaddi baland, nazokatli yuruvchi dilbar) sifatida beriladi - mustaqil, go‘zal, ammo “bad ahd” (va‘dasiga vafo qilmaydigan). Sabo (shamol) orqali oshiq dardini yetkazadi. Bu Layli yoki Diloromning jamiyat bosimi ostidagi azobini va Fitnaning ziyrakligini eslatadi: ayol nozik (gulbargi xandon), lekin oshiqni “jahon-u jon” sadqasiga chaqiradi. G‘azal ayolni passiv emas,

⁴ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to‘plami. 20 tomlik. 3-jild. Xazoyin ul-maoniy: G‘aroyib us-sig‘ar. T.: “Fan”, 1988.

⁵ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to‘plami. 20 tomlik. 5-jild. Xazoyin ul-maoniy: Badoye’ ul-vasat. T.: “Fan”, 1990.

balki oshiq hayotini boshqaruvchi qudrat sifatida ko'rsatadi. Tahlilda ishqning falsafiy chuqurligi (tasavvufiy ramzlar) va Navoiyning ayolga hurmati ochiq ko'rinadi - u jafakor bo'lsa ham, ideal sadoqat ramzi.

“Xamsa” dostonlarida ayol obrazi

“Xamsa” tarkibidagi dostonlarda ayol obrazlari yanada keng va epik ko‘lamda tasvirlanadi. Masalan, “Farhod va Shirin” dostonidagi Shirin obrazi go‘zallik bilan bir qatorda aql-zakovat, qat‘iyat va sadoqat timsoli sifatida talqin etiladi. Shirin shunchaki muhabbat obyekti emas, balki voqealar rivojiga faol ta’sir ko‘rsatuvchi qahramondir. U mustaqil qaror qabul qila oladigan, o‘z his-tuyg‘ularini himoya qila biladigan shaxs sifatida gavdalanadi⁶.

Shuningdek, “Layli va Majnun” dostonida Layli obrazi sadoqat va sabr timsoli sifatida talqin qilinadi. Laylining ichki iztiroblari, ijtimoiy muhit bosimi ostida yashashi va muhabbatga sodiqligi orqali ayolning ruhiy olami chuqur ochib beriladi. Bu yerda ayol obrazi nafaqat muhabbat qahramoni, balki jamiyat va an‘ana bilan kurashuvchi siymo sifatida namoyon bo‘ladi.

Navoiy didaktik va axloqiy asarlarida ham ayolga alohida e’tibor qaratadi. “Mahbub ul-qulub” asarida jamiyatdagi turli tabaqa vakillari qatorida ayollarning ham xulq-atvori, fazilat va nuqsonlari haqida fikr yuritiladi. Bu yerda ayol obrazi real hayotiy mezonlar asosida baholanadi. Shoir ayolning iffat, hayo, sadoqat kabi fazilatlarini ulug‘lar ekan, jamiyatdagi ma’naviy muhitni mustahkamlashda uning o‘rni muhim ekanini ta’kidlaydi.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatadiki, Navoiy ijodida ayol obrazi bir yoqlama emas. U: ideal ma’shuqa, sadoqatli yor, dono va qat‘iyatli ayol, jamiyatning axloqiy tayanchi, ramziy-ma’naviy timsol, sifatida turli qirralarda namoyon bo‘ladi.

O‘rganilganlik darajasi

Navoiy ijodidagi ayol obrazi mavzusi o‘zbek va xorijiy adabiyotshunoslikda keng o‘rganilgan. O‘zbek olimlari orasida S.R. Rahmonova (2023) "Alisher Navoiy ijodida hukmdor ayol siymosi va ijtimoiy hayot" maqolasida Navoiyning "Tarixi mulki Ajam" va "Xamsa" asarlaridagi hukmdor ayollar obrazlarini tahlil qilgan. U ayolning ijtimoiy faolligini va davlat boshqaruvidagi rolini ta’kidlaydi. Shuningdek, G.Ashurova (2024) "Ayol shoiralar ijodida Alisher Navoiy obrazi tasvirlari" ishida ayol obrazlarining mustaqillik davri adabiyotiga ta’sirini ko‘rib chiqqan.

Xorijiy tadqiqotlarda esa "The image of a woman and her social position in Navoi’s poetry" (2025) maqolasida ayolning ijtimoiy mavqei va muhabbat masalasi tahlil etilgan. R.Baratova (2025) "O‘zbek adabiyotida ayollarning ro‘li" ishida Navoiy ayol obrazlarini qadimiy va zamonaviy adabiyot bilan taqqoslagan. Tarjimalar bo‘yicha K.Baxodirovna (2023) "History of translation of works of Alisher Navoi into

⁶ Kholikova, N. (2020). Poetic features of Uzbek poetry of the national awakening period. Theoretical & Applied Science, (4), 615–623.

foreign languages" maqolasida asarlarning Yevropa tillariga tarjimalari haqida gapirgan. Umuman, mavzu o'rganilgan bo'lsa-da, tarjimalardagi ayol obrazlarining o'zgarishi masalasi chuqurroq tadqiqot talab qiladi.

Tahlil va natijalar

Alisher Navoiy ijodida ayol obrazi ko'p qirrali: muhabbat timsoli, hukmdor ayol, ona va ma'naviy poklik ramzi sifatida tasvirlanadi. Bu yerda asosiy asarlaridan misollar orqali tahlil qilinadi.

1. Muhabbat va pokiza sevgi timsoli: "Farhod va Shirin" dostonida Shirin obrazi eng mukammal ayol timsoli. Shirin nafaqat go'zal, balki sadoqatli va chinakam muhabbat ramzi. Misol: Shirinning Farhodga bo'lgan sevgisi ilohiy ishqdagi vasvasa va sinov sifatida talqin etiladi. Nizomiy va Dehlaviydan farqli o'laroq, Alisher Navoiy Shirinni ma'naviy kamolot timsoli qilgan. Bu obraz ayolni passiv emas, faol muhabbat subyekti sifatida ko'rsatadi.

2. Hukmdor va aqlli ayol siymolari: "Saddi Iskandariy"da Mehinbonu (Mehribonu) - donishmand hukmdor ayol. U davlat boshqarishda adolatli va siyosiy donolik egasi. Masalan, Mehinbonuning Iskandarga bergan maslahatlari ayolning aql-idrokini ta'kidlaydi. Shuningdek, "Tarixi mulki Ajam"da Xumoy, Turondo'xt va Ozarmdo'xt kabi obrazlar yurt ravnaqi uchun kurashgan ayollar sifatida tasvirlangan. Alisher Navoiy musulmon Sharqida ayollarning yetakchilik qobiliyatiga ishonchini ifodalagan, bu gender tengligi masalasiga yaqin.

3. Ona va ma'naviy poklik timsoli: "Nasoyim ul-muhabbat" tazkirasida Halima ona, Alanquva va Xadichabegim obrazlari sabr-toqat va fidoyilik ramzi. Masalan, Iskandarning onasi "Saddi Iskandariy"da vatan va mehr ramzi sifatida ko'rsatilgan. Ona obrazi abadiy hayot va ma'naviy yuksaklikni ifodalaydi.

4. Umumiy falsafiy talqin: Ayol "dunyo" timsoli sifatida go'zallik va sinov ramzi, lekin chinakam pok ayol - haqiqiy ma'rifat yo'li.

Xulosa

Alisher Navoiy ijodida ayol obrazi gumanistik ruhda talqin etilgan bo'lib, u ayolni jamiyatning faol ishtirokchisi sifatida ko'rsatadi. Misollar orqali ko'rinib turibdiki, Shirin, Mehinbonu va ona obrazlari orqali shoir gender tengligi va ma'naviy yuksaklik g'oyalarini ilgari surgan. Navoiy g'azallarida ayol obrazi Xamsadagi epik qahramonlar (Shirin, Layli va b.) ning lirik ifodasi: go'zal, aqlli, mustaqil, sadoqatli, ammo jafakor. Bu obrazlar o'zbek adabiyotida ayolni komil inson darajasiga ko'taradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yusupova, D. (2013). O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi (Alisher Navoiy davri). Toshkent: Akademyashr.

2. Kholikova, N. (2020). Poetic features of Uzbek poetry of the national awakening period. Theoretical & Applied Science, (4), 615-623.

3. Alisher Navoiy. Xazoyin ul-maoniy. IV tom. -Toshkent: Fan, 1960
4. Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to'plami. 20 tomlik. 3-jild. Xazoyin ul-maoniy: G'aroyib us-sig'ar. T.: "Fan", 1988
5. Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to'plami. 20 tomlik. 3-jild. Xazoyin ul-maoniy: G'aroyib us-sig'ar. T.: "Fan", 1988.
6. Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to'plami. 20 tomlik. 5-jild. Xazoyin ul-maoniy: Badoye' ul-vasat. T.: "Fan", 1990.